

Posudek oponenta disertační práce

Autor disertační práce: **JUDr. Silvia Mancelová**

Téma: **Základní povinnosti členů představenstva s důrazem na povinnost loajality**

Téma práce

Problematika základních povinností členů představenstva je pro doktrínu i praxi mimořádně významná a kvalitní práce na toto téma je tak vždy velmi ceněna. V tomto případě se navíc autorka zaměřila na řešení otázky, zda je povinnost loajality člena představenstva samostatnou povinností či zda je součástí péče řádného hospodáře. Ač se tato otázka zdála být vyřešena formulací § 159 odst. 1 OZ, autorka svou prací dokazuje, že se nemusí jednat o nespornou otázku. Lze uzavřít, že zvolené téma disertační práce je vysoce aktuální a přínosné pro doktrínu i praxi.

Cíl práce

Základním cílem disertační práce je zkoumání základních povinností člena představenstva akciové společnosti, a to s důrazem na povinnost loajality. Práce by měla vést k potvrzení či vyvrácení hypotézy, že povinnost loajality je samostatnou povinností, která není součástí povinnosti péče řádného hospodáře (s. 8).

Struktura práce

Disertační práce je rozdělena do osmi částí, které jsou doprovázeny úvodem a závěrem. Stručná první část je věnována vymezení pojmu právnické osoby v občanském zákoníku. Druhá část je zaměřena na obecnou úpravu vztahu mezi společností a členem představenstva, která vyplývá z příkazu; součástí této kapitoly je i historický přehled vývoje úpravy příkazu. Třetí část je věnována povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře; také zde je podán historický vývoj tohoto institutu. Zvláštní pozornost (čtvrtá část) je věnována pravidlu podnikatelského úsudku, kdy se autorka zabývá i funkcí tohoto institutu v českém a americkém právním prostředí. Pátá část nastiňuje některé další základní povinnosti člena představenstva (zmíněna je např. povinnost mlčenlivosti, povinnost respektovat zásady a pokyny valné hromady apod.). Následující (šestá) část se věnuje odpovědnosti za porušení povinnosti a v sedmé části je obsaženo shrnutí dosavadních zjištění. Osmá část představuje základní povinnosti členů představenstva v právu Velké Británie.

Struktura práce je zvolena vhodně, rozsah některých kapitol nicméně neodpovídá jejich významu. To platí zejm. pro část věnovanou odpovědnosti, která je nepřiměřeně krátká (necelých sedm stránek) a nejde do náležité hloubky. Přitom právě odpovědnost členů volených orgánů za porušení povinnosti loajality, resp. porušení povinnosti postupovat s náležitou péčí považuji z hlediska tématu práce za klíčovou.

Povinnost loajality jako samostatná povinnost

Hlavním cílem práce je dle autorky hledání odpovědi na otázku, zda je povinnost loajality součástí povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře či nikoliv. Autorka dospívá k závěru, že povinnost loajality je samostatnou povinností a tento závěr opírá zejména o tyto argumenty:

- Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře je využívána i u vztahů, které nejsou založeny na základě důvěry, ať již je subjekt znám (např. nájemní vztah, § 2213 OZ) či nikoliv (např. péče o opuštěné zvíře, § 1058 odst. 2 OZ); v této souvislosti autorka přiléhavě zdůvodňuje, že povinnost péče řádného hospodáře vyžaduje objekt, zatímco povinnost loajality vyžaduje subjekt (s. 75). Tento argument považuji za logický.

- Dále autorka uvádí: „Základním důvodem, proč povinnost loajality nespadá pod povinnost péče řádného hospodáře, je skutečnost, že péče řádného hospodáře je zákonem označená určitá míra péče, která se může měnit, může mít různý obsah, na rozdíl od fiduciární povinnosti jednat v zájmu společnosti, která vychází ze samé podstaty tohoto vztahu, který existuje mezi členem představenstva a společností a vychází ze zásad a principů, na kterých stojí soukromé právo.“ (s. 77). Sama autorka nicméně uvádí, že i americké právo vychází z předpokladu, že součástí fiduciární povinnosti je vedle povinnosti loajality i povinnost péče řádného hospodáře (s. 77, 84).
- Otázka, která v této souvislosti nezbytně vyvstává, je, zda je možno nalézt ještě další argumenty, pro které nelze podřadit povinnost loajality pod povinnost jednat s péčí řádného hospodáře?
- Jaké jsou důsledky podřazení povinnosti loajality pod povinnost jednat s péčí řádného hospodáře v praxi (oproti situaci, kdy by povinnost loajality byla považována za samostatnou povinnost)? Liší se důsledky porušení povinnosti loajality a povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře?

Zpracování práce

Na řadě míst autorka zbytečně opisuje právní úpravu (např. popis příkazní smlouvy, pojednání o zákazu konkurence či střetu zájmů, popis úpravy odpovědnosti za újmu apod.). Autorka se naopak málo soustředí na problematické aspekty úpravy. Řadu otázek nechává ve své práci otevřenou, aniž by nabídla argumenty pro a proti určitému řešení (např. povaha vztahu člena statutárního orgánu a společnosti), příp. vychází z určitého závěru, ač je takový závěr v doktríně sporný (např. rozsah, v jakém se může společnost vzdát újmy způsobené členem představenstva). Z práce je přitom zřejmé, že autorka je schopná úpravu analyzovat a navržené řešení náležitě podpořit argumenty (např. kvalitní pojednání o funkci BJR v americkém a českém právním prostředí). Obecným nešvarem práce je časté opakování též závěrů jinými slovy. Přínosem pro práci je pak exkurs do britské úpravy, který je doprovázen řadou soudních rozhodnutí.

Práce s literaturou a judikaturou

Řada dostupné literatury zůstala opomenuta. Příkladem mohou být četné publikace na téma smlouvy o vypořádání újmy způsobené členem představenstva, které nejsou autorkou práce zohledněny, byť se tomuto tématu v práci věnuje (s. 115-116).

U jednotlivých citací je třeba vytknout, že zpravidla z nich není zřejmá strana, kde je obsažena skutečnost (teze), kterou autorka zmiňuje. Na některých místech autorka odkazuje na názory odborníků, aniž by bylo specifikováno dílo, kde se s těmito názory lze setkat (např. s. 95); v takových případech by bylo vhodné doplnit, ze kterých zdrojů autorka čerpá.

Judikaturu autorka ve své práci zohledňuje v žádoucím rozsahu, velkým přínosem pro práci je přehled relevantních rozhodnutí soudů ze zemí common law.

Jazyková a stylistická úroveň

Autorka se vyjadřuje jasně, obtíže srozumitelná místa jsou spíše výjimkou (např. s. 105).

Práci zbytečně znehodnocují překlepy (např. s. 10, 11, 93, 97, 104 apod.) a gramatické chyby (zejm. interpunkce); v práci se občas vyskytuje slovenská terminologie (např. opakovaně valné shromáždění, nedbanlivost). Rušivým dojmem rovněž působí občasná „š“ na konci řádků (např. s. 36, 89, 103, 104) a nadpisy na konci stránek (např. s. 100, 133, 151).

Otázky k zodpovězení při obhajobě

Vedle otázek uvedených výše v souvislosti s charakterem loajality jako samostatné povinnosti navrhuji se při obhajobě zaměřit na tyto otázky:

- Potřebnými znalostmi se podle autorky práce rozumí objem znalostí, které jsou nutné k tomu, aby člen představenstva byl schopný řádně vykonávat svoji funkci (s. 41). Existuje tedy objem znalostí, které musí znát všichni členové volených orgánů, nebo se bude potřebný objem posuzovat v každém případě zvlášť?
- Autorka dovozuje, že z hlediska jazykového lze s pojmem řádný hospodář spojit i povinnost loajality, zatímco s pojmem náležitá péče nikoliv (s. 59). Prosím o vysvětlení.
- Stanovený standard péče má objektivní charakter a měl by zůstat neměnný, aniž by se posuzovaly konkrétní okolnosti případu. Zároveň však autorka uzavírá, že nároky kladené na vedení velké obchodní společnosti s několika tisíci zaměstnanci jsou vyšší, než na společnost lokálního významu s malým počtem zaměstnanců (s. 61). Čím je možné odůvodnit takový závěr?
- Autorka dovozuje, že pozastavení výkonu funkce v případě střetu zájmů člena statutárního orgánu může vést k suspendaci jeho povinnosti postupovat s potřebnou loajalitou (s. 108). Neodporuje takový závěr smyslu úpravy?
- Má povinnost člena představenstva postupovat s péčí řádného hospodáře smluvní nebo zákonnou povahu? Autorka tuto otázku v práci pokládá, argumenty pro a proti příslušnému závěru nicméně chybí (s. 115).
- Autorka uvádí, že odpovědnost členů představenstva za porušení fiduciárních povinností může být v anglickém právním prostředí vyloučena smluvními doložkami či schválením akcionáři (s. 169). Tyto možnosti vyplývají ze zákona (judikatury)? V jakém rozsahu je možné odpovědnost za porušení fiduciárních povinností vyloučit (omezit)?
- Je součástí povinnosti loajality ještě jiná povinnost vedle povinnosti jednat v zájmu společnosti (s. 124)?
- Nakolik lze modifikovat (ve smyslu rozvolnění) povinnosti vyplývající z povinnosti loajality (např. zákaz konkurence, povinnost mlčenlivosti apod.)?

Závěr

S ohledem na výše uvedené **doporučuji disertační práci k obhajobě.**

V Praze dne 23. května 2015

JUDr. Lucie Josková, Ph.D., LL.M.
oponent disertační práce